

Oslo kommune, Fornebubanen

Saksbehandler, innvalgstelefon

Marte Strand Kvalø, 22003641

Vedtak om tillatelse til terrenginngrep i syredannende bergarter ved tunneldriving - Majorstuen - Fornebu - Oslo - Fornebubanen

Statsforvalteren i Oslo og Viken gir tillatelse til terrenginngrep i syredannede bergarter i forbindelse med bygging av Fornebubanen. Det er stilt vilkår til tillatelsen som er vedlagt.

Vedtaket kan påklages av berørte parter eller andre med rettslig klageinteresse innen 3 uker.

Vi varsler også om gebyr på kr 17 500 for behandling av saken

Vi viser til tiltaksplan for syredannede bergarter datert 10.06.2022 i forbindelse med bygging av Fornebubanen.

Bakgrunn

I forbindelse med bygging av Fornebubanen og tunneldrivingen vil det være en risiko for å påtreffe syredannede bergarter. Fornebubanen utførte i 2018 en kartlegging av syredannende berg i forbindelse med kjerneboring langs tunneltraseen. I etterkant ble det utarbeidet en egen berggrunnsmodell som viser at prosjektet vil treffe på syredannende berg. På strekningen mellom Skøyen og Majorstua vil det være størst risiko for å møte på syredannede bergarter. Fornebubanen har i tiltaksplanen estimert mengden til å være ca. 900 m³, eller 2430 tonn. Det kan heller ikke helt utelukkes at det påtreffes syredannede berg på strekningen mellom Lysaker og Skøyen.

Arbeider med syredannede berg vil kunne medføre utslipp av naturlig forekommende radioaktive stoffer. Fornebubanen har derfor fått tillatelse av Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA) til utslipp av radioaktive stoffer i forbindelse med anleggsarbeidet, datert 05.07.2022.

Fornebubanen har også en tillatelse etter forurensningsloven til anleggsarbeid i forbindelse med bygging av Fornebubanen, datert 13.02.2020. Grunn som danner syre eller andre stoffer som kan medføre forurensning i kontakt med vann og/eller luft regnes som forurenset grunn dersom ikke annet blir dokumentert. Det ble derfor tidligere avklart med Fornebubanen at det skal utarbeides en tiltaksplan i tråd med forurensningsforskriften kapittel 2.

Høring

Søknaden har vært på en begrenset høring til Oslo kommune, Bærum kommune og Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA). Tiltaket er en del av prosjektet med anleggsarbeid i forbindelse med bygging av Fornebubanen, og det har tidligere vært anledning for berørte parter å komme med uttalelser. Vi har derfor vurdert at det ikke er nødvendig med en fullstendig høringsrunde for dette tiltaket.

Statsforvalteren har mottatt uttalelse fra Oslo kommune ved Vann- og avløpsetaten (VAV) og Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA).

VAV

VAV informerer om at de har gitt tillatelser til Fornebubanen til å føre rensset anleggsvann til offentlig avløpsnett. VAV har ingen innvendinger så lenge tillatelsen til påslipp fra VAV og utslippstillatelsen til Statsforvalteren følges samt at Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet tillater tiltaket.

DSA

DSA gjør oppmerksom på at de mottok søknad om utslipp av radioaktive stoffer og håndtering av radioaktivt avfall i forbindelse med utbyggingen av Fornebubanen 11. juli 2021. DSA har gitt tillatelse, med tillatelsesnummer TU21-6, 5. juli 2022. Tillatelsen ble sendt i kopi til Statsforvalteren i Oslo og Viken.

Statsforvalterens vurdering

Generelt

Graving i forurenset grunn kan medføre fare for forurensning og tiltaket krever derfor en godkjent tiltaksplan i henhold til forurensningsforskriften kapittel 2 eller tillatelse etter forurensningsloven § 11, jf. forurensningsloven § 7. Statsforvalteren er involvert i utbyggingen av Fornebubanen ved behandling av tillatelse etter forurensningsloven for anleggsarbeid og har derfor fått delegert myndighet fra Miljødirektoratet til også behandle graving og bygging i forurenset grunn i brev datert 08.08.2019. Statsforvalteren behandler tiltaksplanen som en søknad om tillatelse etter forurensningsloven § 11.

Statsforvalteren har allerede satt en rekke vilkår i tillatelse etter forurensningsloven for anleggsarbeidet ved bygging av Fornebubanen, datert 13.02.2020. Disse vilkårene gjelder for arbeidet med tunneldrivingen og er derfor gjeldene også for inngrepene i syredannede bergarter. Denne tillatelsen setter derimot mer spesifikke vilkår i forbindelse med inngrepene i syredannede bergarter.

Når forurensningsmyndigheten avgjør om tillatelse skal gis skal det legges vekt på de forurensningsmessige ulemper ved tiltaket sammenholdt med de fordeler og ulemper som tiltaket for øvrig vil medføre, jf. forurensningsloven § 11 5. ledd. Dette innebærer at det må foretas en helhetlig vurdering der både forurensningshensyn, generelle miljøhensyn og alminnelige samfunnsmessige hensyn tas med i betraktningen.

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet som berører naturmangfold. Dette innebærer at naturmangfoldlovens prinsipper også må legges til grunn når det gjøres en vurdering etter forurensningslovens bestemmelser.

Tiltak som medfører fare for forurensning av vann skal også vurderes i henhold til vannforskriften, der formålet er å beskytte og om nødvendig forbedre miljøtilstanden i alle elver, innsjøer, grunnvann og kystnære områder.

Forurensningens omfang

Alunskifer er den vanligste syredannende bergarten i Osloområdet. Alunskifer inneholder sulfid og når alunskifer utsettes for oksygen fra luft eller vann dannes det svovelsyre. Dette gjør at avrenningen er svært sur og ved lav pH vil tungmetaller, jern og aluminium løses ut og følge avrenning fra alunskiferen.

Det vil være viktig med god kartlegging og identifisering av syredannede bergarter underveis i tunneldrivingen. Det må være et mål å detektere syredannede bergarter på et så tidlig tidspunkt som mulig. Vi viser i den forbindelse til Miljødirektoratets veileder M-2105 «Håndtering av potensielt syredannende bergarter».

Ifølge tiltaksplanen skal syredannede bergarter ikke mellomlagres, men leveres til godkjent deponi innen ca. ett døgn. Det tar noe tid før forvittringsprosessen starter opp og derfor vil risikoen for surt anleggsvann og høyt metallutslipp være lav hvis det unngås å mellomlagre massene over tid.. Vi har derfor satt krav om at syredannede bergarter skal leveres så raskt som mulig, og ikke kan mellomlagres mer enn en uke. Eventuell mellomlagring skal foregå på fast dekke under tak.

Anleggsvann fra tunneldrivingen mellom Skøyen og Majorstuen skal til kommunalt renseanlegg. Tunneldrivevann fra strekningen Lysaker-Vækerø og Skøyen- Vækerø skal slippes til Lysakerfjorden på 20 meters dyp via sjøledning i henholdsvis Lysakerelven og Hoffselven. Vi har regulert suspendert stoff og pH med grenseverdier i tillatelse gitt etter forurensningsloven, datert 13.02.2020. Vi har også stilt krav om overvåking med ukeblandprøver på aktuelle tungmetaller. Renseanlegget er bygget med systemer som gjør at vann som overskrider grenseverdiene ikke vil slippes ut, men sendes tilbake til renseanlegget. Vi er opptatt av at Fornebubanen følger nøye med på tungmetallutslippene og at Statsforvalteren informeres hvis det viser seg at disse blir høye som følge av avrenning fra syredannede bergarter. Vi mener derfor at anleggsvannet er ivaretatt i tidligere gitt tillatelse.

Konsekvenser for naturmiljøet

Naturmangfoldloven § 8 stiller krav om at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger.

Statsforvalteren vurderer at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet og konsekvenser på miljøet. Terrenginngrep i syredannede bergarter vil først og fremst kunne medføre et forurenset anleggsvann. Vi har som nevnt behandlet utslipp til vann i vår gitte tillatelse etter forurensningsloven og viser derfor til vårt opprinnelig vedtak om tillatelse, datert 13.02.2020 for nærmere vurderinger av påvirkning på naturmangfold. Så lenge anleggsvannet blir fulgt opp nøye under terrenginngrepene og det renses i samsvar med krav i gitte tillatelser vurderer vi at ikke terrenginngrepet vil medføre skade på naturmangfoldet av betydning.

Vurdering etter vannforskriften

På strekningen hvor det kan oppstå syredannede bergarter har Fornebubanen et utslipp av rensset anleggsvann til Lysakerfjorden på 20 meters dyp og til kommunalt renseanlegg.

Vannforskriften § 4 sier at *«tilstanden i overflatevann skal beskyttes mot forringelse, forbedres og gjenopprettes med sikte på at vannforekomstene skal ha minst god økologisk og kjemisk tilstand»*.

Statsforvalteren mener at det på bakgrunn av foreliggende kunnskap om resipientene, og med

forutsetning at tiltaket gjennomføres som beskrevet i søknaden og i henhold til vilkår i tillatelsen, ikke vil foreligge en vesentlig risiko for forringelse av miljøtilstanden i vannforekomstene.

I henhold til § 12 i vannforskriften kan ny aktivitet eller nye inngrep i en vannforekomst gjennomføres selv om dette medfører at miljømålene i § 4 - § 6 ikke nås eller at tilstanden forringes, dersom dette skyldes; nye endringer i de fysiske egenskapene til en overflatevannforekomst eller endret nivå i en grunnvannsforekomst, eller ny bærekraftig aktivitet som medfører forringelse i miljøtilstanden i en vannforekomst fra svært god tilstand til god tilstand.

Statsforvalteren vurderer at tiltaket som omsøkt med fastsatte vilkår ikke vil medføre en varig forringelse av vannforekomstene. Statsforvalteren er derfor av den oppfatning at vannforskriften § 12 ikke kommer til anvendelse. Det vises igjen til vedtak om tillatelse etter forurensningsloven for nærmere beskrivelse av resipienter og vurdering etter vannforskriften.

Forhold til alminnelige samfunnsmessige hensyn

Tiltaket er en del av anleggsarbeidene for bygging av Fornebubanen, som er et viktig samferdselsprosjekt som er vedtatt at skal gjennomføres. Statsforvalteren stiller vilkår for å redusere påvirkningen på miljøet i forbindelse med arbeidet.

Konklusjon

Fornebubanen er som nevnt et stort prosjekt i for å bedre kollektivtilbudet i Osloregionen, og er derfor av stor samfunnsnytte. Tiltaket vil medføre en fare for spredning av forurensning i en periode, men ved gjennomføring av tiltaket som beskrevet i tiltaksplanen, samt fastsatte vilkår i tillatelsen, mener vi at faren for spredning av forurensning er lav.

Vedtak

Statsforvalteren gir Oslo kommune, Fornebubanen tillatelse til terrenginngrep i syredannede bergarter ved tunneldriving. Tillatelsen er gitt med hjemmel i forurensningsloven § 11. Det er satt vilkår til tillatelsen med hjemmel i § 16 i samme lov. Statsforvalteren har ved avgjørelsen av om tillatelse skal gis, og ved fastsetting av vilkårene, lagt vekt på de forurensningsmessige ulemper ved tiltaket sammenholdt med de fordeler og ulemper som tiltaket for øvrig vil medføre.

Det kan foretas endringer i denne tillatelsen i medhold av forurensningsloven § 18. Endringene skal være basert på skriftlig saksbehandling og forsvarlig utredning av saken. En eventuell endringssøknad må derfor foreligge i god tid før endring ønskes gjennomført.

Tillatelsen med vilkår følger vedlagt dette brevet.

At forurensningen er tillatt utelukker ikke erstatningsansvar for skade og ulempe eller tap forårsaket av forurensningen, jf. forurensningsloven § 56.

Brudd på tillatelsen er straffbart etter forurensningsloven §§ 78 og 79.

Varsel om gebyr

Søker skal betale gebyr for vår behandling av søknaden (jf. forurensningsforskriften § 39-3). Vi har plassert saken i gebyrsats 7 jf. forurensningsforskriften § 39-4. Saksbehandlingsgebyret i sats 7 er kr 17 500. Grunnlaget for valg av gebyrsats er ressursbruk hos Statsforvalteren i forbindelse med behandling av søknaden. Vi fatter endelig vedtak om gebyrsats og ettersender faktura når saken er ferdigbehandlet.

Eventuelle kommentarer til varselet om fastsettelse av gebyrsats sendes Statsforvalteren innen 2 uker etter at dette brevet er mottatt, jf. forvaltningsloven § 16.

Klageadgang

Vedtaket, herunder plasseringen i gebyrklasse, kan påklages til Miljødirektoratet av sakens parter eller andre med rettslig klageinteresse innen 3 uker fra underretning om vedtak er kommet fram, eller fra vedkommende fikk eller burde skaffet seg kjennskap til vedtaket. En eventuell klage skal angi hva det klages over og den eller de endringer som ønskes. Klagen bør begrunnes, og andre opplysninger av betydning for saken bør nevnes. Klagen skal sendes til Statsforvalteren.

En eventuell klage fører ikke automatisk til at gjennomføringen av vedtaket utsettes. Statsforvalteren eller Miljødirektoratet kan etter anmodning eller av eget tiltak beslutte at vedtaket ikke skal gjennomføres før klagefristen er ute eller klagen er avgjort. Avgjørelsen av spørsmålet om gjennomføring kan ikke påklages. Ved klage på valg av gebyrsats skal tilsendt faktura betales til fristen. Miljødirektoratet vil refundere eventuelt overskytende beløp dersom klagen imøtekommes.

Med hilsen

Hilde Sundt Skålevåg
seksjonssjef
Klima- og miljøvernavdelingen

Marte Strand Kvalø
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Vedlegg:

- 1 Vilkår til tillatelse til terrenginngrep i syredannede bergarter - Fornebubanen

Kopi til:

Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet
Oslo kommune, Vann- og avløpsetaten